

První dubnový víkend přinesl v divadlech V Řeznické a Rokoko dvě pozoruhodné novinky.

Neviditelná smyčka: dvě premiéry

Vobou případech jde o první česká uvedení a navzdory odlišné tematice také o vytváření cest, jimiž by se mělo ubírat dnešní mainstreamové divadlo.

Zatímco v Řeznické režisér Jakub Nvota nastudoval hru Ve smyčce současného amerického dramatika Matthewa Lombarda, v Rokoku inscenoval Martin Františák adaptaci psychologického románu Neviditelný od Jaroslava Havlíčka. Obě představení nabízejí divácky přístupnou, inteligentní alternativu k bulvárni a muzikálové nabídce privátních scén v centru Prahy.

HVĚZDA VE SMYČCE

Je to jen povrchní dojem, že Řeznická stojí stranou hlavního divadelního dění. Promyšlenou dramaturgií se už dávno zařadila mezi nej kvalitnější scény v Praze.

Ač se hra Ve smyčce poměrně dlouho tváří jako brilantně napsaná komedie o excentrické herečce hvězdě, postupně se začne vyjevovat její druhý, vážnější rozměr. Zprvu ho lze jen tušit z náznaků, z akcentů, které Nela Boudová postavě stárnoucí herečky nenápadně vtiskuje, aby je vystupňovala do závěrečného poselství. Pod vrstvou slovního humoru, žertů a jízlivosti se nečekaně vyloupne úvaha o životních hodnotách, schopnosti být v životě sám sebou a nezbytnosti přihlásit se ke své sexuální identitě.

Hra Ve smyčce má reálný základ. Ústřední hrdinka Tallulah Bankhead byla známá hlavně v meziválečných letech a ještě v roce 1944 se zaskvěla v Hitchcockově Záchraném člunu. Proslula však hlavně jako ničím nespoutaná skandalistka. Sexuální úlety, drogy i alkohol tvořily samozřejmou součást jejího bouřlivého soukromí. V polovině šedesátých let dostala ještě jednu filmovou šanci. Právě tato epizoda jejího života inspirovala Lombarda k napsání originální komedie. Stárnoucí hvězda Tallulah přichází do nahrávacího studia, aby za přítomnosti zvukařů namluvila poslední repliku své filmové postavy. Jenže nepřijde ve stavu, kdy by dokázala výkon podat.

Těžko určit, zda je to víc reálnou matérií, z níž Lombard dramaticky

Matthew Lombardo Ve smyčce

Divadlo v Řeznické,
Praha
Režie: Jakub Nvota
Premiéra 5. 4. 2019
Nejblížešší reprízy:
18. 4., 16. 5. 2019

text vystavěl, nebo jeho autorskými schopnostmi vložit postavám do úst živé a jiskřivé dialogy, ale na rozdíl od běžných konverzaček nemáte pocit, že by se tady oprašovala známá schémata.

Už dlouho nebylo k vidění tak zábavné představení, kde by režisér důsledně promýšlel každou scénu a situaci a kde by herci byli citlivě inspirováni, ale také korigováni, aby podali co nejvyšší výkony. Jedovaté repliky prostořeké Tallulah okouzlí vtípem a duchaplností, přechod do vážnějších poloh působí přirozeně, sebezpytná odhalení nejsou ani laciná, ani sentimentální. Režisér Jakub Nvota přesně cítí, jak přeladit atmosféru, kdy je na místě prudká světelná změna nebo kdy je třeba diváka překvapit živým zpěvem.

TALLULAH A ZVUKAŘ

Tragikomický charakter ústřední postavy ideálně odpovídá herečce naturelu Nely Boudové. Její Tallulah vyzařuje fluidum silné osobnosti, duchaplné, jízlivé, otevřené a sarkastické. Naplno, ba skoro s rozkoší mluví o svých slabostech a hříšcích, o závislosti na drogách a alkoholu, o sexuálních úletech s muži i ženami, k nimž patřily i velké ikony stříbrného plátna. Zpřítomněná vzpomínka na účinkování ve Williamsově Tramvaji do stanice Touha zase herečce umožní přeskočit nečekaně do kontrastní polohy sebezničující přecitlivělosti. Tallulah také díky instinktu zkušené ženy vycítí, že mladý zvukař Danny ukrývá za fasádou odměřené korektnosti velkou bolest.

Filip Cíl jako Danny dospěl k dosavadnímu vrcholu své nadějně rozběhnuté herečce dráhy. Zatímco předchozím postavám na scéně v Řeznické dodával především pel mladické autenticity, v Lombardově dramatu zvládá úkol o poznání obtížnější, totiž vyjádřit prudký zvrat od strnulé upjatosti a nasupenosti k drásavému odkrytí utajeného citového traumatu.

Třetí postavou hry je zvukař Steve Zdeňka Velen. Ačkoliv je herec odsouzen k tomu, aby většinu času trávil za zástěnou nahrávacího studia, i u něj jde o hezky strážnou, životnou figuru zkušeného chlapa, jenž s klidem a taktem zvládá každou situaci.

Divadlo Rokoko, hra Neviditelný.

FOTO: MARTIN ŠPELDA

Divadlo v Řeznické, hra Ve smyčce.

FOTO: ALENA HRBKOVÁ

Novinka Ve smyčce má veškeré předpoklady stát se v repertoáru Řeznické velkým diváckým hitem.

PŘÍBĚH RODINNÉHO ŠÍLENSTVÍ

Městská divadla pražská chrlí pod novým vedením jednu premiéru za druhou, jejich úroveň je střídatá. Pod nejčerstvější novinkou, adaptací románu Neviditelný od Jaroslava Havlíčka, je podepsán hostující režisér Martin Františák.

Téma touhy po společenském vzestupu, která narazí na hradbu rodinného šílenství, dostalo na scéně Rokoka podobu atraktivní, hororové, ale také notně přeexponované podívané.

Zatímco Havlíčkovy Petrolejové lampy se kromě nezapomenutelné filmové verze dočkaly celé řady jevištních podob, autorův vrcholný román Neviditelný byl sice převeden do televizní i filmové verze, na jevišti se však poprvé objevuje až teď. Autor divadelní adaptace Martin Velíšek neomylně vycítil velký dramatický potenciál předlohy. Temný příběh o manželství ctižádostivého mladíka, jenž se přiznává k tomu, že kletbou šílenství zatížená rodina, poskytuje atraktivní látku, barvitý děj i plejádu dobře napsaných postav.

Velíšková dramaturgie zachovává všechny důležité motivy. Díky tomu divák sleduje plnokrevné drama inženýra Petra Švajcara, jenž vyšel

z velmi nuzných poměrů, tím urputněji se však snaží postoupit na společenském žebříčku. Šanci vidí ve sňatku se Soňou Hajnovou, dcerou majitele továrny na výrobu mýdla. Jenže nad Soninou rodinou se vznáší příznak šílenství. Po starosvětské vile se volně prochází továrníkův chormyslný bratr Cyril, nad nímž drží ochrannou ruku pošelilá teta Karolína. U senzitivní Soni se velmi brzy začnou projevovat příznaky neurózy a s Petrovým neurvalým vpadem do ustrnulého panoptikálního světa Hajnových se navíc v šilenci Cyrilovi probudí agresivní sklony. Cesta k tragédii se tak neodvratně otevírá. Zatímco v Havlíčkově románu je atraktivní látka účinně tlumena

Jaroslav Havlíček Neviditelný

Divadlo Rokoko,
Praha
Dramaturgie:
Martin Velíšek
Režie:
Martin Františák
Premiéra 6. 4. 2019
Nejblížešší reprízy:
15. a 22. 4. 2019

věcností, realismem i lehkým cynismem ústředního hrdiny, Františák jde ve své inscenaci úplně opačnou cestou. Libuje si ve vytváření až dryáčnický hororové nálady a v naturalismu sexuálních scén. Ve více než tříhodinovém jevištním opusu nenachází prostor pro minutu zklidnění, ztišení. Bez ustání hrne na diváky těžký náklad expresivity, která se projevuje v herečských výkonech, v použití pestrého hudebního doprovodu i v práci s nápaditou scénou, kde pozornost upoutá otáčející se prosklená krychle. Ta se podle situace stává některým z pokojů Hajnovy vily nebo místností v továrně.

JE TU NĚKDO NORMÁLNÍ?

Všeho jako by tady bylo až příliš. Petra Tenorová v roli Soni žene do krajnosti charakter neurotické naivky, zmítající se mezi diblíkovským třeštěním a stupňovanou nervozitou. Ve druhé polovině představení herečka zaujme strhující exhibici hlubokého Sonina propadu za hranice psychické normality. Starý Hajn v podání Miloslava Mejzlíka a především rodinný přítel Kunc Jiřího Schwarze jsou od prvního okamžiku přemrštěně hluchí a teatrální. Teta Karolína Marie Málkové působí především potměšile a autoritativně. Služebná Katy Sáry Affašové je tak lascivně vyzývavá, až je s podivem, že by jí takové chování v továrníkové rodině tolerovali. Dokonce i postavu lékaře Mildeho pojímá Michal Kern jako groteskního panáka.

Šílený strýček Cyril, ztělesněný Milanem Kačmarčíkem, je sice pro vývoj děje klíčový, leč režisér postavu oproti románové předloze nechává přítomnou prakticky v každé scéně. Cyril foukající na tubu, vylézající zpod postele nebo motající se při svatebním obřadu vyvolává místo tajemna a nejistoty spíš pocit slizké, nesnesitelné vezlosti.

Bizarní vykloubenosti a vyšnitosti je tady navrženo tolik, že i ztišný ústřední hrdina svým nadhledem nakonec vzbuzuje víc pochopení a soucitu než jeho románový předobraz. Petr Konáš v roli Petra Švajcara je vůbec největším ziskem inscenace. Herci se podařilo vytvořit strhující portrét ctižádostivého mladého muže, kariéristy, jenž je drcen neúprosným kolem osudu. Konášova charismatická osobnost, kultivovaný pohyb i bezchybný verbální projev ideálně naplňují představu rozporuplného pragmatika, jehož kroky sice vede chladná vypočítavost, ale zároveň nepostrádá ani stopu lidskosti.

I když s Františákovou jednostranně expresivní koncepcí lze oprávněně polemizovat, Neviditelnému se nedá upřít vysoká míra sugesce a schopnosti udržet diváckou pozornost až do zdrcujícího konce.

SAŠA HRBOTICKÝ
divadelní kritik